

NGE QuickScan

Projectnummer: 355903

Referentienummer: SWNL0217198

Datum: 04-12-2017

Onderstation (OS) Wolvega

Wolvega, Haulerweg 12

Definitief

Lijst met aanpassingen

Versie	Datum	Aanpassing betreft	Herzien	Goedgekeurd
D1.0	04-12-2017			

Verantwoording

Titel	Onderstation (OS) Wolvega
Subtitel	Wolvega, Haulerweg 12
Projectnummer	355903
Referentienummer	SWNL0217198
Revisie	D1.0
Datum	04-12-2017

Auteur(s)	Joop Mentink
E-mailadres	joop.mentink@sweco.nl

Gecontroleerd door	Koen Kea
Paraaf gecontroleerd	

Goedgekeurd door	Marc Zwaanswijk
Paraaf goedgekeurd	

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding en doel	5
1.2	Begrenzing plangebied	5
1.3	QuickScan NGE	5
1.4	Literatuur en archiefonderzoek.....	6
1.5	Leeswijzer	6
1.6	Disclaimer.....	6
2	Resultaten literatuur- en archiefonderzoek	7
2.1	Bommenkaart	7
2.2	IKME Kaartmateriaal.....	7
2.3	Luchtoorlog.....	7
2.4	Defensie- en oorlogsschade	7
2.5	NIOD	8
2.6	Vergeldingswapens	8
2.7	Doelwitten en precisiebombardementen.....	8
2.8	Luchtfoto's	8
2.9	Contra indicaties.....	8
3	Evaluatie en aanbevelingen	9
3.1	Inleiding.....	9
3.2	Evaluatie	9
3.3	Aanbevelingen.....	9
3.4	Slotwoord	9

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Netwerkbedrijf Liander N.V. is voornemens het onderstation gesitueerd aan de Haulerweg 10-12 te Wolvega (gemeente Weststellingwerf) de komende jaren uit te breiden. Hierbij is de sloop van delen van de huidige bebouwing voorzien en zal ook nieuwbouw plaats vinden.

Voorzien is het mechanisch roeren van delen van het terrein. In het kader van het opstellen van het V&G dossier dient het risico op het treffen van Conventionele Explosieven (CE) onderzocht te zijn.

1.2 Begrenzing plangebied

Het plangebied ligt aan de noordzijde van het centrum van de kern Wolvega. In figuur 1 is een snede uit kaartmateriaal opgenomen van rond 1950 en 2016 (TopoTijdreis). De locatie is met een rode stippellijn ingetekend.

Figuur 1 Tracés ingetekend op historische kaart van na de W.O. 2

Tijdens de realisatiefase zullen op diverse locaties graafwerkzaamheden verricht worden. Omwille van de veiligheid dient de kans op het treffen van Niet Gesprongen Explosieven (NGE) onderzocht te worden. Onderhavig onderzoek betreft een QuickScan NGE waarin op hoofdlijnen de oorlog gerelateerde handelingen op locatie en in de omgeving zijn geïnventariseerd. Daarnaast zijn globaal de naoorlogse handelingen in het gebied en de geplande ingreep beschouwd. Deze drie aspecten zijn met elkaar vergeleken. Op basis daarvan is een uitspraak gedaan over de mate waarin een verhoogde kans op het aantreffen van NGE verwacht mag worden.

1.3 QuickScan NGE

De mogelijke aanwezigheid van explosieven in de ondergrond houdt in Nederland over het algemeen verband met de Tweede Wereldoorlog. Handelingen die leiden tot niet gesprongen conventionele explosieven in de bodem betreffen bijvoorbeeld het afwerpen van munitie, beschietingen vanuit de lucht/vanaf het water/op het land, het neerstorten van vliegtuigen, gevechten tijdens de begin-, tussen- en eindfase van de Tweede Wereldoorlog, het dumpen van munitie en het verdedigen van gebieden met mijnevelden, e.d.

Indien er bij voorgenomen (graaf)werkzaamheden een redelijk vermoeden bestaat op het aantreffen van conventionele explosieven (CE) in de (water)bodem dient een vooronderzoek conform de WSCS-OCE uitgevoerd te worden. Dit wordt voorgeschreven

door de vereniging voor Explosieven Opsporing (VEO) en is verankerd in de bouwprocesbepalingen in het Arbobesluit en de V&G voorbereidingsfase. Bij een QuickScan wordt een beperkte hoeveelheid historische gegevens verzameld om vast te stellen of er sprake is van een 'redelijk vermoeden' op het aantreffen van CE in de (water) bodem. Hiervoor zijn geen richtlijnen opgesteld. De scope van het onderzoek is daarbij de positie van de ingreep en gebeurtenissen en een (arbitraire) marge van circa 500 meter daaromheen. De genoemde marge houdt rekening met het feit dat niet alle historische informatie plaats accuraat is.

1.4 Literatuur en archiefonderzoek

Voor de QuickScan zijn de volgende archiefinstellingen en literatuur geraadpleegd:

Vliegtuigcrashes

- Texlaweb (airwar.texlaweb.nl);
- verliesregister 1939-1945, Alle militaire vliegtuigverliezen in Nederland tijdens de Tweede Wereldoorlog (min. v. Defensie);
- studie Brongers.

Vrij toegankelijke archieven

- Nederlands Instituut voor Oorlogsdocumentatie (NIOD); in het digitale zoekstelsel is gezocht naar voor OCE's relevante informatie;
- Rijksdienst voor monumentenzorg, Defensie- en oorlogsschade;
- V1 & V2 inslagen kaart Nederland;
- 2nd Tactical Air Force kaart Nederland;
- Luchtfoto-archief WUR;
- IKME, Indicatieve Kaart Militair Erfgoed;
- TOPO tijdreis.

1.5 Leeswijzer

In het voorliggende rapport komen de volgende aspecten aan de orde:

- Resultaten literatuur en archiefonderzoek (hoofdstuk 2);
- Evaluatie en aanbevelingen (hoofdstuk 3).

1.6 Disclaimer

De QuickScan is op zorgvuldige wijze uitgevoerd volgens algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Er zijn geen richtlijnen opgesteld voor het beantwoorden van de thesis "is er sprake van een redelijk vermoeden". De QuickScan is niet volgens de beoordelingsrichtlijn "Opsporen Conventionele Explosieven" WSCS-OCE uitgevoerd. Een QuickScan is gebaseerd op een (relatief) beperkt archiefonderzoek. Het is bij elke vorm van onderzoek altijd mogelijk dat relevante informatie niet wordt achterhaald.

2 Resultaten literatuur- en archiefonderzoek

In voorliggend hoofdstuk worden de resultaten van de literatuur- en het archiefonderzoek besproken.

2.1 Bommenkaart

De Vereniging voor Explosieven Opsporing beheert een bommenkaart. Op deze bommenkaart zijn de contouren weergegeven van gebieden waar vooronderzoeken uitgevoerd zijn. In Wolvega is ter hoogte van de spoorlijn een onderzoek uitgevoerd in het kader van NGE. Dat er verder geen onderzoeken gepresenteerd worden op de bommenkaart komt enerzijds door de onvolledigheid van het portaal en anderzijds door de beperkte ontwikkeling van ruimtelijke plannen in het gebied.

2.2 IKME Kaartmateriaal

Op de militaire erfgoedkaart is op de locatie geen boven- en ondergronds militair erfgoed opgemerkt. Het is niet bekend of er op en rond de projectlocatie acties hebben plaats gevonden waarbij mogelijk CE achter zijn gebleven. Er is geen aanleiding gevonden hiervan uit te gaan.

2.3 Luchtoorlog

Er zijn in de directe omgeving (arbitraire afstand van vijf kilometer) van de projectlocatie geen vermiste vliegtuigen bekend bij de Studiegroep Luchtoorlog 1939-1945. Nabij Willemsoord is op 6 oktober 1943 een Henschel Hs 126 neergestort.

Wolvega komt niet voor in de lijst voorvloeiende uit het onderzoek E.H. Brongers (26 mei 2008). Hierin zijn de Duitse vliegtuigen die in Nederland zijn neergestort tijdens de meidagen 1940 weergegeven.

Het verliesregister, opgesteld door dezelfde studiegroep, ontsluit informatie over een groot aantal vliegtuigcrashes in de omgeving. Rond de projectlocatie is één vliegtuigcrash bekend bij Defensie. Bekend is dat er op 14 september 1942 noordoostelijk van Wolvega te Ter Idzard een Halifax II is neergestort.

De beschreven gebeurtenissen resulteren niet in enig verhoogd risico.

2.4 Defensie- en oorlogsschade

In opdracht van het Projectteam Wederopbouw van de Rijksdienst voor Monumentenzorg is in mei 2006 door Dr. E. Blankenstein een inventarisatie opgesteld over gehele of gedeeltelijke verwoestingen door oorlogsgeweld toegebracht aan gebouwen, woningen, scholen, boerderijen, molens, kerken, historische monumenten, spoor- en verkeersbruggen, havens en overig onroerend goed in de periode 1939 – 1945 in Nederland. Over de provincie Friesland is het navolgende bekend.

- van woningvoorraad per 31.12.1940 van 112.093 werden woningen verwoest 79 (0,1%); zwaar beschadigd 168 (0,1%); licht beschadigd 1.265 (1,1%);
- van woningvoorraad per 1.5.1940 van 113.901 woningen werden verwoest 320 (0,28%); zwaar beschadigd 230 (0,20%); licht beschadigd 4.000 (3,51%);
- in de nacht van 9 op 10 april 1945 werd in Friesland een begin gemaakt met de sabotage van:
 1. spoorlijnen, wegen en vaarwateren. Bruggen afgedraaid of in brand gestoken. Wegen gebarricadeerd of met spijkers en 'bandbommen' bestrooid en spoorwegen werden onklaar gemaakt;

2. inundaties 1940 gesteld ten oosten van de Wonsstelling (van Zurig tot Makkum);
3. in 1945 door Duitsers 70 bruggen geheel of gedeeltelijk vernield.

Voor Wolvega en de omgeving van de projectlocatie zijn geen specifieke schadegevallen bekend.

2.5 NIOD

Op het portaal van het NIOD is geen informatie ontsloten met betrekking tot de onderzoekslocatie. Via de beeldenbank worden enkele foto's ontsloten van de Bevrijdingsdagen.

2.6 Vergeldingswapens

Er zijn geen meldingen van inslagen van V1 en V2 raketten bekend in de wijde omgeving van de projectlocatie. De locatie ligt niet op de vliegroute tussen lanceerlocaties en doelwitten.

2.7 Doelwitten en precisiebombardementen

De Second Tactical Air Force van de Royal Air Force (2TAF) was een eenheid ingericht op het uitvoeren van precisiebombardementen ter ondersteuning van grondtroepen en het uitschakelen van doelwitten. Er zijn op locatie en in de directe omgeving geen doelwitten bekend.

2.8 Luchtfoto's

De National Collection of Aerial Photography te Schotland (NCAP) ontsluit onder andere luchtfoto's uit de Tweede Wereldoorlog. Het bestand bestaat uit luchtfoto's genomen voor en na luchtaanvallen. Het NCAP ontsluit geen foto's van de projectlocatie. Ook het archief van de WUR ontsluit geen luchtfoto's van de locatie.

2.9 Contra indicaties

Aan de Noordzijde van de Haulerweg was op de vooravond voor de Tweede Wereldoorlog al woonbebouwing gesitueerd (woonboerderijen). De Haulerdwarsweg en de Industrieweg zijn eind jaren 50 en begin jaren 60 ontwikkeld. Tot begin jaren 70 bestond de locatie uit grasland. Bij al deze ontwikkelingen is het gebied bouwrijp gemaakt. Er zijn geen feiten gevonden die aanleiding geven dat hierbij CE aangetroffen zijn.

3 Evaluatie en aanbevelingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk zijn de feiten geëvalueerd. Deze evaluatie is opgevolgd door onze aanbevelingen voor het vervolgtraject.

3.2 Evaluatie

Op basis van de geraadpleegde literatuur is de conclusie dat er geen reden is uit te gaan van enig verhoogd risico op het treffen van niet gesprongen explosieven. Er zijn geen aanwijziging gevonden voor oorlogsgelateerde voorvallen op de projectlocatie waarbij mogelijk conventionele explosieven achter zijn gebleven. De werkzaamheden zijn daarnaast gepland in een gebied waar naorlogs ontwikkelingen hebben plaats gevonden. Er is geen paanleiding gevonden om aan te nemen dat er bij deze werkzaamheden CE zijn aangetroffen.

3.3 Aanbevelingen

Het voorgaande geeft aanleiding af te zien van het opstellen van een vooronderzoek conform de WSCS-OCE. Voorliggend document kan worden toegevoegd aan het V&G dossier.

3.4 Slotwoord

Opgemerkt wordt dat er tijdens de uitvoering altijd aandacht dient te zijn voor het aantreffen van onverwachte zaken. Een bureaustudie kan nooit volledig uitsluitel geven en toevalsvondsten zijn nooit uit te sluiten. Indien tijdens het werk gestuit wordt op zaken die lijken op OCE dient het werk altijd terstond gestaakt te worden en een deskundige geraadpleegd te worden.

Ten aanzien van de conventionele explosieven zijn zowel de opdrachtgever als de opdrachtnemer verantwoordelijk voor de veiligheid van het uitvoerende personeel en de projectomgeving. Voor heel Nederland geldt dat er een risico is op toevalsvondsten. De uitvoerende partij en werknemers dienen op de hoogte te zijn van de NGE gerelateerde risico's.

Het thema dient verankerd te zijn in het kwaliteitssysteem of in het V&G plan. Zo mag de opdrachtgever van de opdrachtnemer verwachten dat deze periodiek een toolbox NGE verzorgt voor al haar grondroerende en uitvoerende personeel. Behandeld dient te worden: wat zijn CE en hoe om te gaan met een toevallige vondst. Dit om de veiligheid van de werknemer en de projectomgeving te vergroten.